

พระราชบัญญัติ

การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

พ.ศ. ๒๕๒๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่านา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติ^๕นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา
พ.ศ. ๒๕๑๗

มาตรา ๔ พระราชบัญญัติ^๕นี้มีให้ใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อ
ประกอบเกษตรกรรมที่รัฐ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่า
ด้วยวิธีการงบประมาณและสหกรณ์นิคมเป็นผู้ให้เช่า

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัติ^๕นี้

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนา
เกลือ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผู้เช่า” หมายความว่า ผู้เช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม
ทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

“ผู้ให้เช่า” หมายความว่า ผู้ที่ให้เช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตร
กรรมทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

“การเช่า” หมายความว่า การเช่าหรือการเช่าช่วงโดยได้รับความ
ยินยอมจากผู้ให้เช่าซึ่งที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทที่การเช่าที่ดิน
เพื่อการันน้มนการควบคุมตามพระราชบัญญัติ^๕นี้ ทั้งนี้ ไม่ว่าการเช่าหรือ
การเช่าช่วงนั้นจะมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตามและหมายความรวมถึง
ถึงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมดังกล่าวโดยได้รับค่าเช่า
และการทำนิติกรรมอื่นใด อันเป็นการอำพรางการเช่าเช่นนี้

“ค่าเช่า” หมายความว่า ผลิตผลเกษตรกรรม เงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ซึ่งให้เป็นค่าตอบแทนการเช่า และหมายความรวมถึงประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้ผู้ให้เช่าหรือบุคคลอื่นได้รับเพื่อตอบแทนการให้เช่าทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“ปี” หมายความว่า ระยะเวลาสิบสองเดือน โดยเริ่มนับตั้งแต่วันเริ่มต้นฤดูการประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถิ่น

“จังหวัด” หมายความว่า รวมถึงกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความว่า รวมถึงเขตของกรุงเทพมหานคร

“ตำบล” หมายความว่า รวมถึงแขวงของกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

“นายอำเภอ” หมายความว่า รวมถึงหัวหน้าเขตของกรุงเทพมหานคร

“กำนัน” หมายความว่า รวมถึงหัวหน้าแขวงของกรุงเทพมหานคร

“คชก. จังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัด

“คชก. ตำบล” หมายความว่า คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบล

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการการเข้าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๗ ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ให้มี คชก. จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย บุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร คชก. จังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนกรมอัยการ ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนผู้เช่าที่ดิน และผู้แทนผู้ให้เช่าที่ดิน ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร คชก. จังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน อัยการจังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ผู้แทนผู้เช่าประจำจังหวัดที่ดิน และผู้แทนผู้ให้เช่าประจำจังหวัดที่ดิน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้เจ้าจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ ในจังหวัดใดไม่มีประมงจังหวัดหรือปศุสัตว์จังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการซึ่งปฏิบัติราชการในเขตจังหวัดนั้นเป็นกรรมการแทน

มาตรา ๘ คชก. จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) วางระเบียบการกำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงสำหรับเป็นแนวปฏิบัติของ คชก. ตำบล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

(๒) กำหนดผลผลิตหรือรายได้ขั้นสูงของผลิตผลเกษตรกรรมแต่ละประเภทที่นิยมทำในจังหวัดตามการจำแนกคุณภาพของที่ดินและน้ำสำหรับเป็นหลักในการคำนวณอัตราค่าเช่าขั้นสูงของ คชก. ตำบล

(๓) กำหนดท้องที่ที่ห้ามประกอบเกษตรกรรมบางประเภทเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๔) รวบรวมข้อมูล สถิติการเช่าในท้องที่ของจังหวัด โดยแยกเป็นอำเภอ ตำบลและประเมินผลเสนาสภาพจังหวัดทราบทุกปี

(๕) กำหนดระยะเวลาเริ่มต้นฤดูกาลประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถื่น

(๖) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติฯ และมีคำสั่งใด ๆ ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติตามใดเพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

การกำหนดตาม (๓) ให้กำหนดล่วงหน้าก่อนฤดูกาลประกอบเกษตรกรรมไม่น้อยกว่าสามเดือน และให้ปีต่อประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่ทำการตำบลที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง

มาตรา ๘ ในตำบลหนึ่ง ๆ ที่มีการเช่า ให้มี คชก. ตำบล ซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ในตำบลนอกเขตเทศบาล คชก. ตำบล ประกอบด้วย กำนันเป็นประธาน เกษตรอำเภอหรือผู้แทน ที่ดินอำเภอหรือผู้แทน ประมงอำเภอ

หรือผู้แทน ปศุสัตว์อำเภอหรือผู้แทน ผู้แทนผู้เช่าสัคน และผู้แทนผู้ให้เช่าสัคน ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และให้ปลัดอำเภอหรือพัฒนากรซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ อนึ่ง ในการพิจารณาเรื่องอันเกี่ยวกับการเช่าในเขตหมู่บ้านใด ให้ผู้ใหญ่บ้านแห่งหมู่บ้านนั้นเป็นกรรมการด้วย

(๒) ในตำบลในเขตเทศบาล คชก. ตำบล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเป็นประธาน และให้ปลัดเทศบาลเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนกรรมการอื่นให้เป็นไปตาม (๑) แต่ไม่ต้องมีกรรมการซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

(๓) ในแขวงของกรุงเทพมหานคร คชก. ตำบล ประกอบด้วย กำนันเป็นประธาน เกษตรอำเภอประจำเขตหรือผู้แทน พนักงานประเมินภาษีหรือผู้แทน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนผู้เช่าสัคน และผู้แทนผู้ให้เช่าสัคน ซึ่งหัวหน้าเขตแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และให้เจ้าพนักงานปกครองซึ่งหัวหน้าเขตแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ ในแขวงใดที่ไม่มีกำนัน ให้หัวหน้าเขตซึ่งแขวงนั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นประธาน

(๔) ในเขตเมืองพัทยา คชก. ตำบล ประกอบด้วยนายกเมืองพัทยาเป็นประธานและให้ปลัดเมืองพัทยาเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนกรรมการอื่นให้เป็นไปตาม (๒)

ในกรณีที่พื้นที่ของตำบลใดอยู่ทั้งนอกและในเขตเทศบาล และถ้ามีการเช่าส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล ให้ คชก. ตำบลเป็นไปตามวรรค

หนึ่ง (๑) แต่ถ้ามุ่งการเข้าส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล ให้ คชก. ตำบล
เป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๒)

มาตรา ๑๐ ถ้ารู้มนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นไม่สมควร
มี คชก. ตำบล ตามมาตรา ๕ (๓) ในแขวงใด ให้รู้มนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษาระบุชื่อแขวงที่ไม่ต้องมี
คชก. ตำบล

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ไม่มีประมงอำเภอหรือปลุสสัตว์อำเภอ เป็น
กรรมการ ตามมาตรา ๕ (๑) (๒) หรือ (๔) หรือไม่มีเกษตรอำเภอประจำ
เขต หรือพนักงานประเมินภาษี เป็นกรรมการตามมาตรา ๕ (๓) ให้
นายอำเภอหรือหัวหน้าเขตแต่งตั้งข้าราชการซึ่งมีความรู้ความชำนาญเกี่ยว
กับการเกษตร ทดิน ประมง ปลุสสัตว์ หรือการประเมินภาษี แล้วแต่กรณี
เป็นกรรมการแทน

มาตรา ๑๒ ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าตามมาตรา ๗ และ
มาตรา ๘ ให้แต่งตั้งจากผู้เช่าและผู้ให้เช่าซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการ
คัดเลือกตามวรรคสองและวรรคสาม แล้วแต่กรณี

ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลนั้น ให้เลือกตั้งขึ้น
โดยใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ แต่ในกรณีไม่มีผู้สมัคร
หรือมีผู้ได้รับเลือก ไม่ครบจำนวน ให้มีการคัดเลือกผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าที่
เหมาะสมเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ให้ครบจำนวน โดยให้
คณะกรรมการสภาตำบล สภาเทศบาล สภากรุงเทพมหานคร หรือสภา
เมืองพัทยาเป็นผู้คัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบล
ตามมาตรา ๕ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี

ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัดนั้น ให้ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบล แล้วแต่กรณี เลือกตั้งระหว่างผู้ซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลด้วยกัน โดยใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ แต่ในกรณีไม่มีผู้สมัครหรือมีผู้ได้รับเลือกไม่ครบจำนวน ให้สภาจังหวัดคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลอยู่แล้วนั้น เป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัด ให้ครบจำนวน

ให้ประกาศวัน เวลา และสถานที่เลือกตั้งให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าแล้วแต่กรณี ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสัปดาห์วัน ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ทว่าการอำเภอ ที่ทำการตำบล และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้ให้เช่านั้น

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ การเลือกตั้งหรือคัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่า ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ คชก. ตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงของแต่ละท้องที่ในเขตตำบลตามการจำแนกคุณภาพของที่ดินและน้ำ
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของการเช่าตลอดจนข้อพิพาทอื่นหรือค่าเสียหายอันเกิดจากการเช่าตามคำร้องขอของผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าและมีคำสั่งใด ๆ

ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติการใดเพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

(๓) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามท.คชก. จังหวัด มอบหมาย

การกำหนดอัตราค่าเช่าขึ้นสูงตาม (๑) ให้กระทำอย่างน้อยทุกสามปี และให้เปิดเผยไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ทว่าการอำเภอและที่ทำการของตำบลที่มีการเช่า

ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตาม (๒) ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจไปไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ คชก. จังหวัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเช่าในเขตท้องที่

(๒) ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของ คชก. ตำบลในเขตท้องที่

(๓) ประสานงานระหว่าง คชก. จังหวัดกับ คชก. ตำบล และระหว่าง คชก. ตำบลในเขตท้องที่

มาตรา ๑๕ กรรมการซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งตามมาตรา ๖ หรือซึ่งนายอำเภอหรือหัวหน้าเขตแต่งตั้งตามมาตรา ๕ และมาตรา ๑๑ อยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๕ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้แต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทน ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แล้ว กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่า หรือผู้แทนผู้ให้เช่า จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

มาตรา ๑๘ การประชุมของ คชก. จังหวัด หรือ คชก. ตำบลต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ห้ามมิให้กรรมการซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกรณีพิพาทรายใด เข้าร่วมประชุมและใช้สิทธิในการพิจารณาและลงมติในกรณีพิพาทรายนั้น

ในการประชุม ให้กรรมการใน คชก. จังหวัดและ คชก. ตำบล ได้รับมอบหมายประชุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

มาตรา ๑๘ ให้ คชก. จังหวัด คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าว มีอำนาจเรียกผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง การเข้ามาเพื่อประกอบการพิจารณาของ คชก. จังหวัด หรือ คชก. ตำบล ได้ แล้วแต่กรณี

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ประธานหรือกรรมการใน คชก. จังหวัด หรือ คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าว มีอำนาจเข้าไปในที่ดินที่เช่าหรือที่เก็บผลผลิตของผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเช่าได้ ในการนี้ เจ้าของหรือผู้ครอบครอง อสังหาริมทรัพย์ต้องอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่ประธาน หรือกรรมการใน คชก. จังหวัด หรือ คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าวนั้นตามสมควร

ให้ถือว่าประธานและกรรมการใน คชก. จังหวัด หรือ คชก. ตำบล และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าว เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐ ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัด

(๑) ถ้า คชก. ตำบล หรือ คชก. จังหวัด มีคำสั่งให้ผู้เช่ามา หรือผู้ให้เช่ามาซึ่งครอบครองอยู่นั้นออกจากนา คำสั่งเช่นว่านี้ให้ใช้ได้ บังคับได้ตลอดถึงวงศญาติทั้งหลายและบริวารของผู้เช่าในนานั้น ซึ่ง ไม่สามารถแสดงอำนาจพิเศษให้เห็นได้ ในการนี้ คชก. ตำบลจะสั่งให้ผู้ ช่างต้องชำระค่าเสียหายให้แก่อกผายหนึ่งจนกว่าจะออกจากนาก็ได้

(๒) ถ้าต้องการรังวัดทำแผนที่ การตรวจบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ หรือมีการร้องขอให้เสนอคดีต่อศาลใหม่คำพิพากษาบังคับตามคำ วินิจฉัยของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัด ผู้ยื่นคำร้องขอต้องวางค่าใช้จ่าย เพื่อการนั้นไว้ด้วย จำนวนค่าใช้จ่าย การวางค่าใช้จ่าย และการ ยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีการวางค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง (๒) ความรับผิดชอบที่ สุดสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าว ย่อมตกแก่ฝ่ายที่แพ้ข้อพิพาท แต่ คชก. ตำบล หรือ คชก. จังหวัด จะใช้ดุลพินิจให้กรรมฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ โดย คำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริต ในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาท ของแต่ละฝ่าย

หมวด ๒
การเช่านา

มาตรา ๒๑ ในหมวดนี้

“นา” หมายความว่า ที่ดินที่เช่าเพื่อทำนาทั้งหมดหรือเป็นส่วน

ใหญ่

“ทานา” หมายความว่า การเพาะปลูกข้าวหรือพืชไร่

“พืชไร่” หมายความว่า พืชซึ่งต้องการน้ำน้อยและอายุสั้น หรือสามารถเก็บเกี่ยวครั้งแรกได้ภายในสิบสองเดือน

“พืชหลัก” หมายความว่า ข้าวหรือพืชไร่ชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ซึ่งตามปกติของสภาพแห่งท้องที่ควรเพาะปลูกกันในรอบปีหนึ่งๆ และให้ผลเป็นรายได้สำคัญแก่เกษตรกรในรอบปีนั้น ทั้งนี้ตามหลัก คชก. ตำบลจะได้อำนาจขึ้นเป็นคราวๆ แต่ไม่รวมถึงพืชที่เพาะปลูกขึ้นเพื่อเป็นรายได้ประกอบตามสภาพของท้องที่หรือเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

มาตรา ๒๒ ให้การเข้านามการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะม้หลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนการเข้านามตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

มาตรา ๒๔ เมื่อผู้เข้านามหรือผู้ให้เข้านามรายใดยื่นคำร้องขอ ให้ คชก. ตำบลทำหลักฐานการเข้านามเป็นหนังสือ ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่ามิเหตุเพียงพอให้พึงเป็นเบื้องต้นได้ว่าการเข้านามกันตามคำร้องขอ ให้ คชก. ตำบลจัดทำหนังสือหลักฐานการเข้านามขึ้นตามคำร้องขอนั้น แล้วแจ้งให้ผู้เข้านามหรือผู้ให้เข้านามออกมายื่นหนังสือแล้วแต่กรณี เพื่อให้ลงลายมือชื่อในหนังสือหลักฐานการเข้านามดังกล่าว ในการนี้ให้ คชก. ตำบลแจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนวันแต่ผู้รับแจ้งจะได้รับแจ้งด้วยตนเองแล้ว

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๓๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๔

ถ้าคุณกรณอกฝ่ายหนึ่งผู้ได้รับแจ้งมิได้ลงลายมือชื่อและส่งคืนหรือไม่แจ้ง
ข้อคัดค้านเป็นประการอนมายัง คชก. ตำบล ภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่
ได้รับแจ้ง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการเข้าหากันตามหนังสือหลักฐาน
การเข้านั้น

ในกรณีที่ผู้ได้รับแจ้งหนังสือหลักฐานการเข้าตามวรรคหนึ่ง
ข้อโต้แย้งหรือข้อคัดค้านประการใด ให้ คชก. ตำบล ดำเนินการไกล่เกลี่ย
ให้ยุติ ถ้าไม่สามารถไกล่เกลี่ยเรื่องใดให้ยุติได้ ให้ คชก. ตำบล บันทึกไว้
เป็นหลักฐานพร้อมกับข้อสังเกตใดๆ ถ้ามี

หนังสือหลักฐานการเข้าตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด
หนังสือนี้ให้ทำเป็นสามฉบับมีข้อความตรงกันมอบให้แก่ผู้เข้าฉบับหนึ่ง
ผู้ให้เข้าฉบับหนึ่ง และเก็บไว้เป็นหลักฐานของทางราชการอีกฉบับหนึ่ง

หนังสือหลักฐานการเข้าตามที่ทำขึ้น จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบท
แห่งพระราชบัญญัติ

ในกรณีที่ได้ทำหนังสือหลักฐานการเข้ามารายใตจนไว้ ให้ คชก.
ตำบลติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการจดทะเบียน
สิทธิและนิติกรรม เพื่อบันทึกการเข้าหรือการเปลี่ยนแปลงแห่งสิทธิ
การเข้ามาให้ปรากฏไว้ในทะเบียนที่ดินที่มีการเข้ารายนั้นด้วย

มาตรา ๒๕ ถ้าปรากฏว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้เข้าใช้ที่ดินของ
ผู้อื่นเพื่อทำนาแล้วอย่างน้อยหนึ่งฤดูการทำนา ถ้าบุคคลนั้นอ้างว่าตนเป็น
ผู้เช่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าได้มีการเข้าหากันตามพระราชบัญญัติ
เว้นแต่เจ้าของที่ดินจะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

ส่วนที่ ๑

ระยะเวลาการเช่าและการบอกเลิกการเช่า

มาตรา ๒๖ การเช่านา ให้มีกำหนดคราวละไม่น้อยกว่าหกปี การเช่านารายใดที่ทำไว้โดยไม่มีกำหนดเวลา หรือมีแต่ต่ำกว่าหกปี ให้ถือว่าเช่านารายนั้นมิกำหนดเวลาหกปี

เมื่อสิ้นระยะเวลาการเช่าตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ให้เช่านามิได้บอกเลิกการให้เช่าตามมาตรา ๓๗ และผู้เช่านายังทำนาในที่นานั้นต่อไป ให้ถือว่าได้มีการเช่านานั้นต่อไปอีกคราวละหกปี

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่การเช่าช่วงนา มาตรา ๒๗ เจ้าของนาผู้ใดประสงค์จะให้มีการเช่านาเป็นการชั่วคราวโดยมีระยะเวลาการเช่าต่ำกว่าหกปี ให้ยื่นคำร้องต่อ คชก.

ตำบล

คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้มีการเช่านาเป็นการชั่วคราวได้ตามความจำเป็น มีกำหนดคราวละไม่เกินสองปี เมื่อปรากฏว่า

(๑) เจ้าของนาผู้ยื่นคำร้องได้ทำนาในที่นานั้นด้วยตนเองมาก่อน และมีความจำเป็นชั่วคราวไม่อาจทำนาในปีต่อไปได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และ

(๒) เมื่อสิ้นสุทธระยะเวลาการให้เช่านาเป็นการชั่วคราวนั้นแล้ว เจ้าของนาจะต้องเข้าทำนาในที่นานั้นด้วยตนเองต่อไป

ให้นำความในมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับแก่การให้เช่านาเป็นการชั่วคราวโดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ การเช่านาย่อมไม่ระงับไปเพราะเหตุโอนกรรมสิทธิ์
นาที่เช่า ผู้รับโอนต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้โอนที่มีต่อผู้เช่า
ตามพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้เช่ามาถึงแก่ความตาย สามีภรรยา บุพการี ผู้สืบ
สันดาน หรือญาติสนิทของผู้เช่า ซึ่งเป็นผู้ประโยชน์ได้เสียเกี่ยวกับ
การทำนานั้น อาจแสดงความจำนงขอเช่าต่อผู้ให้เช่าหรือผู้แทนผู้
ให้เช่าหรือ คชก. ตำบลได้ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้เช่า
ถึงแก่ความตาย เมื่อบุคคลดังกล่าวได้แสดงความจำนงแล้วให้ถือว่า
ผู้แสดงความจำนงนั้นเป็นผู้เช่าสืบแทนต่อไป หากมีผู้แสดงความจำนง
หลายรายและไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ คชก. ตำบลเป็นผู้วินิจฉัย

บุคคลใดจะยกสิทธิในการเช่าที่นาขึ้นต่อสู้กับผู้เช่าสืบแทนตาม
วรรคหนึ่งไม่ได้ ในการเช่าสืบแทน ผู้เช่าสืบแทนต้องรับไปทั้งสิทธิและ
หน้าที่ของผู้เช่าที่มีต่อผู้ให้เช่าตามพระราชบัญญัติ

มาตรา ๓๐ การเช่านาอาจสิ้นสุดก่อนกำหนดระยะเวลาการเช่า
นาได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อผู้ให้เช่าบอกเลิกการเช่าตามมาตรา ๓๑
- (๒) เมื่อผู้เช่าบอกเลิกการเช่าเป็นหนังสือล่วงหน้าเป็นเวลา
ไม่น้อยกว่าสามเดือนก่อนเริ่มฤดูการทำนา
- (๓) ผู้เช่าและผู้ให้เช่าตกลงเลิกการเช่า โดยทำเป็น
หนังสือต่อหน้านายอำเภอหรือผู้แทนนายอำเภอมอบหมาย
- (๔) เมื่อนาที่เช่าถูกเวนคืนตามกฎหมายหรือโอนไปเป็นของรัฐ
ด้วยประการอื่น ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ถูกเวนคืนหรือโอน

การบอกเลิกการเช่าตาม (๒) หรือการตกลงเลิกการเช่าตาม (๓) ที่ทำไว้ในขณะเช่า หรือทำไว้ล่วงหน้าเป็นเวลาเกินกว่าหกเดือน มิให้ถือว่ามีการบอกเลิกการเช่า หรือมีการตกลงเลิกการเช่า

มาตรา ๓๑ ผู้ให้เช่าจะบอกเลิกการเช่าก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาเช่าไม่ได้ เว้นแต่ในเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่ารวมกันเป็นเวลาสองปี เว้นแต่จะมีเหตุผลที่ คชก. ตาบด เห็นสมควรผ่อนผันให้

(๒) ผู้เช่าให้เช่าช่วงนาโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า เว้นแต่ผู้ให้เช่าหรือควรจะรู้ว่าผู้เช่าให้เช่าช่วงนาแต่ไม่ได้คัดค้าน

(๓) ผู้เช่าใช้ที่นาเพื่อการอื่นนอกจากการทำนาหรือการทำประโยชน์ตามมาตรา ๔๗ โดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่าหรือทำให้สภาพของนาเปลี่ยนแปลง หรือเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชหลัก

(๔) ผู้เช่าประกอบเกษตรกรรมประเภทที่ คชก. จังหวัดประกาศห้าม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง หรือปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นใดที่ผู้ให้เช่าได้ห้ามไว้ ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๖

(๕) ผู้เช่าละทิ้งนาไปเกินหนึ่งปี

(๖) ผู้เช่าทำนาน้อยกว่าร้อยละสิบห้าของจำนวนเนื้อนาที่เช่าเป็นเวลาสองปีติดต่อกัน เว้นแต่เพราะเหตุสุดวิสัย

(๗) ผู้เช่ายกย้าย บัดบัง หรือซ่อนเร้นผลผลิตที่ได้จากนาที่เช่าหรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว เพื่อมิให้ผู้ให้เช่าได้รับค่าเช่าเต็มตามที่ตกลงกัน หรือ

(๘) ผู้เช่านาไม่ปรับปรุงการทำนา ตามคำแนะนำของทางราชการ หรือปล่อยให้นาทรุดโทรม ทั้งนี้ เป็นเหตุให้ผลผลิตลดลงกว่าหนึ่งในสามของผลผลิตปกติ

มาตรา ๓๒ ในกรณีผู้เช่านาให้ผู้อื่นทำนาแทนหรือให้เช่าช่วงนา เพราะเหตุที่ตนหรือสมาชิกในครอบครัวของตนซึ่งได้อยู่ช่วยทำนาคงไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารหรือต้องไปช่วยราชการตามกฎหมายบังคับ ผู้ให้เช่านาจะบอกเลิกการเช่านาเพราะเหตุ ตามมาตรา ๓๑ (๒) หรือ (๕) ไม่ได้

มาตรา ๓๓ ผู้เช่าช่วงนาซึ่งได้ทำนามาแล้วอย่างน้อยหนึ่งฤดูการทำนามีสหชนคำร้องต่อ คชก. ตำบล เพื่อให้วินิจฉัยให้ตนเป็นผู้เช่านา แทนที่ผู้ให้เช่าช่วงนา

เมื่อ คชก. ตำบลได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ คชก. ตำบลแจ้งให้ผู้ให้เช่านาทราบ และในกรณีผู้ให้เช่านามหคสิทธิบอกเลิกการเช่านา ตามมาตรา ๓๑ (๒)

ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่า ผู้ให้เช่าช่วงนาได้เช่านาโดยมิได้มีเจตนาทำนาคด้วยตนเอง ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้ผู้เช่าช่วงนาเป็นผู้เช่านาแทนที่ผู้ให้เช่าช่วงนา และให้แจ้งคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลให้ผู้ให้เช่านาทราบ

ในกรณีที่ผู้เช่านาให้เช่าช่วงนาเป็นการชั่วคราวเพื่อเพาะปลูกพืชอายุสั้น ภายหลังการเก็บเกี่ยวพืชหลักแล้ว หรือผู้เช่านาจำเป็นต้องให้เช่าช่วงนาเพราะเหตุที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๒ ผู้เช่าช่วงนาจะใช้สิทธิตามมาตรา ๓๑ ไม่ได้

มาตรา ๓๔ การบอกเลิกการเช่าตามมาตรา ๓๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ผู้ให้เช่าต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้เช่ามาพร้อมทั้งแสดงเหตุแห่งการบอกเลิกการเช่าและส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อประธาน คชก. ตำบล

ภายในเจ็ดวันนับแต่เมื่อได้รับสำเนาหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้ประธาน คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจาก คชก. ตำบลแจ้งให้ผู้เช่ามาที่ถูกบอกเลิกการเช่าทราบเพื่อคัดค้านการบอกเลิกการเช่าต่อ คชก. ตำบล ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๓๕ ถ้าผู้เช่าคัดค้านการบอกเลิกการเช่า แต่ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดพิจารณาแล้วมีคำวินิจฉัยว่า การบอกเลิกการเช่าเป็นไปโดยชอบ ในการมีคำสั่งให้ผู้เช่าออกจากที่นา นั้น ให้ คชก. ตำบล หรือ คชก. จังหวัด แล้วแต่กรณี กำหนดระยะเวลาตามควร เพื่อให้ผู้เช่าสามารถปฏิบัติตามได้ โดยคำนึงถึงความเดือดร้อนเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้เช่าถ้าจะต้องออกจากรานาในขณะนั้น หรือถ้าต่อมาอาจจะมีการอุทธรณ์และการวินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยของตนนั้นด้วย

มาตรา ๓๖ การบอกเลิกการเช่าเพราะเหตุตามมาตรา ๓๑ (๘) ผู้ให้เช่าต้องยื่นคำขอต่อประธาน คชก. ตำบล เพื่อบอกเลิกการเช่า

ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่าผู้เช่ากระทำตามมาตรา ๓๑ (๘) คชก. ตำบล อาจวินิจฉัยให้บอกเลิกการเช่า หรือจะวินิจฉัยให้มีการเช่าต่อไปโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดที่ผู้เช่าจะต้องปฏิบัติตามก็ได้

เมื่อ คชก. ตำบล ส่งให้ผู้เข้างานปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคสอง และผู้เข้างานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาอันสมควรให้ คชก. ตำบลมีคำวินิจฉัยให้ผู้ให้เข้างานบอกเลิกการเข้างานได้ทันที

มาตรา ๓๓ เมื่อสิ้นระยะเวลาการเข้างานตามมาตรา ๒๖ การเข้างานไม่สิ้นสุดลง เว้นแต่ผู้ให้เข้างานประสงค์จะใช้น้ำที่เข้าเพื่อการดังต่อไปนี้ และได้บอกเลิกการเข้างานเป็นหนังสือให้ผู้เข้างานทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

- (๑) ใช้เพื่อประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม
- (๒) ใช้เพื่อประโยชน์แห่งครอบครัวของตนตามความจำเป็น
- (๓) ใช้เพื่อทำประโยชน์ตามผังเมืองหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น หรือ
- (๔) ใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นอันสอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวมในทางเศรษฐกิจตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

ให้ผู้ให้เข้างานส่งสำเนาการบอกเลิกการเข้างานตามวรรคหนึ่งพร้อมทั้งแสดงเหตุแห่งการบอกเลิกการเข้างานไปยัง คชก. ตำบล ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือบอกเลิกการเข้างานให้ผู้เข้างานทราบ เมื่อได้รับสำเนาหนังสือบอกเลิกการเข้างานดังกล่าวแล้ว ให้ คชก. ตำบลพิจารณาวินิจฉัย ถ้า คชก. ตำบล เห็นว่าผู้ให้เข้างานยังไม่มี ความจำเป็นรีบด่วนที่จะใช้น้ำตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) และการบอกเลิกการเข้างานนั้น จะทำให้ผู้เข้างานเดือดร้อน คชก. ตำบลจะวินิจฉัยให้ยับยั้ง

การบอกเลิกการเช่านาไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเวลาตามที่เห็นสมควร ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๓๘ ผู้ให้เช่านาซึ่งบอกเลิกการเช่านาตามมาตรา ๓๗ ต้องลงมือทำประโยชน์ในนานั้นภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่การเช่าสิ้นสุดลง เมื่อครบกำหนดหนึ่งปีแล้วถ้าผู้ให้เช่านายังมีได้ลงมือทำประโยชน์และผู้เช่านาเดิมแสดงความจำนงจะเช่านา ผู้ให้เช่านาต้องให้เช่านานั้น เว้นแต่ผู้ให้เช่านาจะร้องขอต่อ คชก. คำบดก่อนสิ้นกำหนดหนึ่งปีเพื่อขอขยายเวลา แต่ คชก. คำบดจะวินิจฉัยให้ขยายเวลาออกไปอีกเกินหนึ่งปีไม่ได้

ภายในสองปีนับแต่ผู้ให้เช่านาได้ลงมือทำประโยชน์ในนา

(๑) ถ้าผู้ให้เช่านาเลิกทำประโยชน์ตามเหตุแห่งการบอกเลิกการเช่านานั้นเมื่อใด หากผู้เช่านาเดิมแสดงความจำนงจะเช่านาอีก ผู้ให้เช่านาต้องให้เช่านานั้น

(๒) ถ้าผู้ให้เช่านาจะโอนกรรมสิทธิ์นานั้นอันเป็นการขายตาม มาตรา ๕๓ ผู้ให้เช่านาจะต้องแจ้งให้ผู้เช่านาเดิมทราบก่อน และให้นำ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับแก่การที่ผู้ให้เช่านาจะขายนาและการที่ผู้เช่านาเดิมจะขอนานาในกรณีโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ถ้าการเช่านาได้สิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดเมื่อผู้เช่านาได้ลงมือทำประโยชน์ในนาโดยสุจริตก่อนหน้านั้นแล้ว ให้ผู้เช่านามีสถิตีในนานั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จการเก็บเกี่ยวแล้ว แต่ต้องเสียค่าเช่านาตามส่วน

สำหรับการทำนาซึ่งการปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้ง
เมื่อเสร็จการเก็บเกี่ยวครั้งแรกหลังจากการเข้านาได้เล็กหรือสิ้นสุดลงแล้ว
ถ้าการเพาะปลูกนั้นยังเก็บเกี่ยวได้อีก ผู้เข้านาไม่มีสิทธิในนาขึ้นต่อไป
ตามวรรคหนึ่ง

ส่วนที่ ๒

ค่าเช่านา

มาตรา ๔๐ ให้ คชก. ตำบลประกาศกำหนดเวลาที่ผู้ให้เช่านา
อาจเรียกเก็บค่าเช่านาในแต่ละปีตามความเหมาะสมแห่งท้องที่และประเภท
ของพืชหลัก

ค่าเช่านาให้คิดเป็นรายปี ในอัตราไม่เกินอัตราขั้นสูงที่ คชก.
ตำบลกำหนดและให้เรียกเก็บได้เมื่อถึงเวลาที่ คชก. ตำบลกำหนดตาม
วรรคหนึ่งนั้นแล้ว

ในกรณีที่ คชก. ตำบลกำหนดอัตราค่าเช่านาขั้นสูงขึ้นใหม่ ผู้เช่า
นาหรือผู้ให้เช่านาอาจขอให้อีกฝ่ายหนึ่งปรับปรุงอัตราค่าเช่านาได้ ถ้าไม่
เป็นที่ตกลงกัน ฝ่ายที่ขอให้ปรับปรุงค่าเช่านาจึงขอต่อ คชก. ตำบล
ให้วินิจฉัยได้ แต่ต้องร้องขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ไม่สามารถ
ตกลงกันได้

ในกรณีที่มิได้มีข้อตกลงกันไว้ ผู้เช่านาจะชำระค่าเช่านาเป็นผล
ผลัดก็ได้

ในกรณีที่ค่าเช่านากำหนดเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่าง
อื่นซึ่งมิใช่ผลผลิตค่าเช่านาดังกล่าวต้องไม่เกินอัตราค่าเช่านาขั้นสูงที่ คชก.

คำบงก้าหนด ทงน ให้ก้านวนตามราคาซอขายผลผลิตทซอขายก้าใน
ทองททนานนตั้งอู่ในขณะทก้าเข้านาก้าหนดซ้าระ

การเรียกเก็บก้าเข้านาก้อจะต้องกระทำ ณ ภูมิล้าเนาของอู่เข้านาก และ
อู่ให้เข้านากต้องแจ้เป็นหนังสือก้าหนดวันเรียกเก็บก้าเข้านากให้อู่เข้านาก
และประธาน คชก. คำบงก้าทรบถ่วงหน้าไม่น้อยก้าว่าสี่ห้าวัน ในระหว่า
ทอู่ให้เข้านากยังมีได้แจ้ให้อู่เข้านากทรบถ่วงการเรียกเก็บก้าเข้านากจะถ้อว่า
อู่เข้านากผัดคนดซ้าระก้าเข้านากมีได้

มาตรา ๔๑ ในการก้าหนดอ้ตราค้าเข้านากั้นสูงของแต่ละทองทท
เขตคำบงก้า ให้ คชก. คำบงก้าหนดเป็นผลผลิตของพชหลักสำหรับทองท
ทท นน ๆ ตามหลักเกณฑ์ดั่งต่อไปนี้

(๑) ให้ก้าหนดพชหลักสำหรับทองททนั้น โดยค้านังถึงสภาพทง
ทองทตามคุณภาพของทดินและน้า การท้านาทนียมหรือสมควรท้า และ
การท้างานก้าบการลงทุนซงเกชตรกรท่วไปนทองททนั้นอาจกระทำได้ โดย
ไม่เป้นภาระเกินควร

(๒) ให้ห้ก้าใช้จ่ายเกชวก้าบการลงทุนท้านากของอู่เข้านากตามหลัก
เกณฑ์ททกระทรวงเกชตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไท้พร้อมก้ากันก้าหนด
ทงน ไม่น้อยก้าว่าหนงในสามของผลผลิตซ้นสูงท คชก. จ้งหวัดก้าหนดตาม
มาตรา ๘(๒) โดยให้ค้านังถึงก้าใช้จ่ายในการท้านากของอู่เข้านากในแต่ละ
ทองท

(๓) ผลผลิตซ้นสูงภายหลังการห้ก้าใช้จ่ายตาม (๒) แล้ว ให้
ก้าหนดเป็นค้าเข้านากั้นสูงได้ไม่เกินก้าหนง โดยให้ค้านังถึงราคาผลผลิต
น้นนในแต่ละทองท

มาตรา ๔๒ ในท้องที่ใดที่ คชก. ต่ำลงเห็นว่าการทำงานในปีใดไม่ได้ผลสมบูรณ์เพราะเหตุแห่งภัยธรรมชาติ คชก. ต่ำลงจะประกาศท้องที่นั้นเป็นท้องที่เสียหายและกำหนดค่าเช่านาให้ลดลงตามส่วนแห่งความเสียหาย หรือคงเก็บค่าเช่านาสำหรับปีนี้ก็ได้

ผู้ให้เช่านาผู้ใดเห็นว่า การทำงานของผู้เช่านาซึ่งอยู่ในท้องที่เสียหายตามวรรคหนึ่ง ได้รับผลสมบูรณ์ตามปกติหรือเสียหายไม่ถึงอัตราส่วนที่คชก. ต่ำลงกำหนด อาจร้องขอต่อ คชก. ต่ำลงขอเก็บค่าเช่านาตามปกติก็ได้

มาตรา ๔๓ ในปีใดการทำงานไม่ได้ผลตามปกติ โดยมีใช้ความผิดของผู้เช่านาถ้าได้ผลผลิตต่ำกว่าสามในสี่ของผลผลิตขั้นสูงที่ คชก. จังหวัดกำหนดตามมาตรา ๘ (๒) ให้ผู้เช่านาเสียค่าเช่านาดลดลงตามส่วนของผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าผลผลิตขั้นสูงดังกล่าว แต่ถ้าได้ผลผลิตต่ำกว่าหนึ่งในสามของผลผลิตขั้นสูง ผู้ให้เช่านาจะเรียกเก็บค่าเช่านามิได้

มาตรา ๔๔ ผู้ให้เช่านาซึ่งถูกงดค่าเช่านาตามมาตรา ๔๒ หรือเรียกเก็บค่าเช่านามิได้ตามมาตรา ๔๓ อาจร้องขอต่อ คชก. ต่ำลงเพื่อเรียกเก็บค่าเช่านาเฉพาะปีถัดมาสูงกว่าอัตราที่ คชก. ต่ำลงกำหนดก็ได้

ถ้า คชก. ต่ำลงเห็นว่าการทำงานของผู้เช่านาในปีถัดมาได้ผลสมบูรณ์ คชก. ต่ำลงจะวินิจฉัยให้เพิ่มค่าเช่านาเฉพาะปีนี้สูงกว่าอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๓ (๑) ก็ได้ แต่จะเพิ่มให้เกินหนึ่งในห้าของอัตราดังกล่าวมิได้

ส่วนที่ ๓

สิทธิหน้าที่ของผู้เช่านาและผู้ให้เช่านา

มาตรา ๔๕ ผู้เช่านามสิทธิไถ่เช่าปลูกข้าวหรือพืชไร่ได้
แต่จะปลูกพืชไร่ประเภทที่ คชก. จังหวัดได้ประกาศห้ามตามมาตรา ๘

(๑) มิได้

ข้อจำกัดของผู้ให้เช่านาทำให้ผู้เช่านาปลูกข้าวหรือพืชไร่อย่างหนึ่ง
อย่างใดเป็นการเฉพาะ ไม่ผูกพันผู้เช่านา เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบ
จาก คชก. ตำบล

มาตรา ๔๖ เมื่อสภาพของนาหรือภาวะตลาดของข้าวหรือพืชไร่
ได้เปลี่ยนแปลงไป และการปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้
เช่านา ผู้เช่านาจะขออนุญาตผู้ให้เช่านาใช้พื้นที่ที่ถูกจำกัดตามมาตรา ๔๕
วรรคสอง เพื่อปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นก็ได้ ถ้าผู้ให้เช่านาไม่อนุญาต
ผู้เช่านาจะยื่นคำร้องขอให้ คชก. ตำบลพิจารณาวินิจฉัย

ถ้า คชก. ตำบลพิจารณาเห็นว่า การปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นจะเป็น
ประโยชน์แก่ผู้เช่านาและไม่ทำให้สภาพของนาเสื่อมโทรมหรือเปลี่ยน
แปลงไป ให้ คชก. ตำบลวินิจฉัยให้ผู้เช่านาปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นได้ตาม
กำหนดเวลาและเงื่อนไขที่ คชก. ตำบลเห็นสมควร และให้แจ้งคำวินิจฉัย
ดังกล่าวให้ผู้ให้เช่านาทราบ

มาตรา ๔๗ ผู้เช่านามีสิทธิปลูกพืชอายุสั้นใด ๆ นอกจากพืช
หลักในนาที่เช่าได้ รวมทั้งการใช้ที่ดินบางส่วนทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือการปลูกไม้ยืนต้น ในเมื่อไม่ทำให้สภาพของนา
เปลี่ยนแปลงหรือเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชหลัก

ผู้ให้เช่าจะเรียกเก็บค่าเช่านาเพิ่มเพราะเหตุที่ผู้เช่านาใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งมิได้

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาโดยความเห็นชอบของ คชก. ตำบลได้ลงทุนทำการปรับปรุงนาที่เช่าหรือที่ให้เช่าโดยปรับปรุงดิน ขุดคู ทำเหมืองฝาย ลำรางส่งน้ำ ทำทำนบหรือคันกั้นน้ำ ปราบถางจัดระดับพื้นที่ ขุดลอกตอหรือการปรับปรุงอย่างอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การทำนามากขึ้นหรือเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำนา แม้การกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าของนาอื่นด้วยหรือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องกระทำตาม ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาซึ่งเป็นผู้กระทำการดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อ คชก. ตำบล เพื่อขอเงินหรือผลประโยชน์ชดเชยการลงทุนที่ตนได้ใช้จ่ายไปได้ตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการบำรุงรักษาตามปกติหรือประเพณีแห่งท้องถิ่น

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องยื่นพร้อมทั้งรายการการปรับปรุงนาและประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับปรุง

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ผู้ให้เช่านาเป็นผู้ลงทุนปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ และ คชก. ตำบล เห็นว่า การปรับปรุงนานั้นเป็นเหตุให้ผู้เช่านาได้ผลประโยชน์มากกว่าเดิม ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้ปรับปรุงค่าเช่านาหรือกำหนดเงินชดเชยการลงทุนให้แก่ผู้ให้เช่านาตามที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เช่านาได้รับจากการปรับปรุงนา

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่ผู้เช่านาเป็นผู้ลงทุนปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ ให้ผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงนั้นตกเป็นของผู้เช่านาตลอดระยะเวลาการเช่านาที่เหลืออยู่

หากผู้เช่ามาต้องขาดจากการเช่ามาก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาการเช่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ดี ให้ผู้ให้เช่าขาดเซยกการลงทุนปรับปรุงนาตั้งกล่าวตามวรรคหนึ่งให้แก่ผู้เช่าตามที คชก. ตำบลวินิจฉัย

มาตรา ๕๑ ให้ผู้ให้เช่านามบรมสิทธิพิเศษเหนือผลผลิตจากนาทีให้เช่าเท่าปริมาณที่จะคำนวณเป็นค่าเช่า

มาตรา ๕๒ ในการเช่านา ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการข่มขู่หรือขั่นใจให้ผู้เช่ามาต้องชำระค่าเช่ามาก่อนเวลาที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติ

(๒) เรียกเก็บเงินมัดจำหรือเงินกินเปล่า หรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนอกเหนือไปจากค่าเช่ามาทีเรียกเก็บได้ตามพระราชบัญญัติ

(๓) ให้ผู้เช่ามาต้องมีหน้าทีหรือรับภาระอื่นเกินกว่าหน้าทีตามกฎหมายทีผู้เช่ามาจำต้องมีหน้าทีหรือรับภาระ หรือ

(๔) ให้ผู้เช่ามาได้รับประโยชน์จากนาทีเช่าลคนน้อยกว่าทีกำหนดไว้ในการเช่ามาหรือน้อยกว่าสิทธิทีผู้เช่ามาอยู่ตามกฎหมาย

มาตรา ๕๓ ผู้ให้เช่าจะขายนาได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ผู้เช่ามาทราบโดยทำเป็นหนังสือแสดงความจำนงจะขายนา พร้อมทั้งระบุราคาทีจะขายและวิธีการชำระเงินยื่นต่อประธาน คชก. ตำบลเพื่อแจ้งให้ผู้เช่ามาทราบภายในสิบห้าวันและถ้าผู้เช่ามาแสดงความจำนงจะช้อนาเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน คชก. ตำบลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ผู้ให้เช่ามาต้องขายนาแปลงดังกล่าวให้ผู้เช่ามาตามราคาและวิธีการชำระเงินทีได้แจ้งไว้

ถ้าผู้เช่ามาแสดงความจำนงจะช้อนาตามราคาที่จะขายแต่ไม่ตกลง
ในวิธีการชำระเงิน ให้ คชก. ดำบลมอำนาจใกล้เคียง มีคำวินิจฉัยให้ขยาย
กำหนดเวลาการชำระเงิน หรือคำสั่งอื่นตามที่เห็นสมควร แต่ คชก.
ตำบลจะขยายกำหนดเวลาการชำระเงินเกินกว่าหนึ่งปีต่อจากเวลาที่ผู้ให้
เช่ากำหนดไว้ไม่ได้

ถ้าผู้เช่าไม่แสดงความจำนงจะช้อนาภายในกำหนดสามสิบวัน
หรือปฏิเสธเป็นหนังสือไม่ช้อนาหรือแสดงความจำนงจะช้อนาแต่ไม่ชำระ
เงินภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันหรือเวลาที่ คชก. ตำบลกำหนด ให้ถือว่า
ผู้เช่าหมดสิทธิ์ที่จะช้อนาตามมาตรฐาน

ในกรณีผู้เช่าหมดสิทธิ์ที่จะช้อนาตามวรรคสามแล้วก็ตาม แต่
ถ้าผู้ให้เช่าจะขายนาให้บุคคลอื่นในราคาหรือวิธีการชำระเงินที่แตกต่าง
ไปจากราคาและวิธีการชำระเงินที่ได้แจ้งให้ผู้เช่าทราบตามวรรคหนึ่ง
ผู้ให้เช่าต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่งใหม่

การขายฝาก การแลกเปลี่ยน และการโอนชำระหนี้จำนอง ให้ถือ
เป็นการขายตามมาตรฐานด้วย

มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ให้เช่าขายนาไปโดยมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๕๓
ไม่ว่านานี่จะถูกโอนต่อไปยังผู้ใด ผู้เช่ามีสิทธิช้อนาจากผู้รับโอนนั้น
ตามราคาและวิธีการชำระเงินที่ผู้รับโอนชื้อไว้หรือตามราคาตลาดในขณะ
นั้น แล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่ากัน แต่ทั้งนี้ผู้เช่าจะต้องใช้สิทธิช้อนา
ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันที่ผู้เช่ารับรู้หรือควรจะรู้ หรือ
ภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่ผู้ให้เช่าโอนนานั้น

ถ้าผู้รับโอนตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายนาให้แก่ผู้เช่านา ผู้เช่านา
อาจร้องขอต่อ คชก. ดำบลเพื่อวินิจฉัยให้ผู้นั้นขายนาได้

มาตรา ๕๕ นาที่ทิ้งวางไว้โดยไม่ได้ให้เช่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์
อย่างอื่น หรือทำประโยชน์เพียงเล็กน้อย ไม่สมควรแก่สภาพของที่ดิน
เมื่อมีผู้ขอเช่าเพื่อทำนา เจ้าของนาหรือตัวแทนต้องยินยอมให้เช่า เว้นแต่
เจ้าของหรือตัวแทนจะพิสูจน์ต่อ คชก. ดำบลได้ว่าการนั้นเป็นไปเพราะตน
มีเหตุผลอันสมควร

ในกรณีที่มีผู้ขอเช่านาเพื่อทำนาหลายราย ให้เจ้าของนามีสัท
เลือกกว่าจะให้ผู้ใดเช่า ถ้าเจ้าของนาไม่ยินยอมเลือก ก็ให้ คชก. ดำบล
เป็นผู้อำนานาวินิจฉัย

ผู้ขอเช่านาต้องเป็นผู้ไม่มีที่ทำนา หรือมีอยู่แล้วแต่ไม่พอต่อการ
เลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว

การขอเช่านาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ ๔

อทธรรณ์ และการบังคับคดี

มาตรา ๕๖ ผู้เช่านา ผู้เช่าช่วงนา หรือผู้ให้เช่านาที่เป็นคู่กรณี
หรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่านาอาจอทธรรณ์คำวินิจฉัยของ คชก. ดำบลต่อ
คชก. จังหวัดได้โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน คชก. ดำบล ภายใน
กำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ทำราบคำวินิจฉัยของ คชก. ดำบลแต่ต้องไม่
เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ คชก. ดำบลได้มีคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของ คชก. ตำบล ทมิฬคัฏฐธรณตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด

ให้ประธาน คชก. ตำบล ส่งคำอุทธรณ์ดังกล่าวไปยังประธานคชก. จังหวัด ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบล เว้นแต่ คชก. ตำบลจะส่งเป็นอย่างอื่น ในการให้ทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยนั้น คชก. ตำบลจะเรียกให้ผู้อุทธรณ์ทำทัณฑ์บนหรือจัดหาประกันหรือวางเงินประกันตามที่เห็นสมควรก่อนสั่งให้มีการทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยก็ได้ ถ้าพฤติการณ์เบนหน้าเชื่อว่าเกิดความเสียหายแก่คุ้มครองกษัตริย์แห่ง

การที่ คชก. จังหวัดมีคำวินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลนั้นไม่เป็นเหตุที่จะนำมาฟ้องร้องกันได้ และให้ฝ่ายที่ลงมือทำไปตามคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลนั้น ได้ทำนานั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จการเก็บเกี่ยว และให้นำมาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๑) คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่าพื้นที่ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัด มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัด แต่จะต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ คชก. จังหวัดมีคำวินิจฉัย

ให้นำมาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับแก่การมีคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา ๕๘ ในกรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งอันเป็นที่สุดของ คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัด ถ้าคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นมีใช้เป็นกรณีกระบวนไต่สวนในมาตรา ๖๒ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอต่อศาลในการพิจารณาของศาลให้ถือว่าคำวินิจฉัยหรือคำสั่งดังกล่าวเป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของ คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัดในกรณีโดยอนุโลม

เมื่อผู้ร้องขอต่อคชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัดให้บังคับการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ให้คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัดซึ่งได้รับการร้องขอมอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคหนึ่งได้ด้วย

ส่วนที่ ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือไม่ให้ถ้อยคำ ไม่ชี้แจง หรือไม่ส่งเอกสารหลักฐานแก่ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดแจ้งข้อความหรือแสดงข้อโต้แย้งหรือข้อคัดค้านอันเป็นเท็จต่อ คชก. ตำบลในการทำหน้าที่หลักฐานการเช่าตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเรียกหรือรับค่าเช่านาเกินอัตราค่าเช่านาขั้นสูงที่
คชก. กำหนดหรือแสดงรายการปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ อันเป็น
เท็จ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ
ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคชก. ตำบล
หรือคชก. จังหวัดห้ามมิให้ผู้นั้นขัดขวางการทำงานของผู้มีสิทธิในนาหรือ
ทำให้ผู้นั้นออกจากนาโดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
สามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๓

การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่น

มาตรา ๖๓ ในกรณีการเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม
ประเภทใด นอกจากการเช่านา เป็นช่องทางให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ
เกษตรกรผู้เช่า โดยไม่เป็นธรรมจนเกิดความเดือดร้อนและเสียหายต่อ
เศรษฐกิจของประเทศ เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดให้การเช่าที่ดินเพื่อ
ประกอบเกษตรกรรมประเภทนั้นมีการควบคุมตามพระราชบัญญัติ
ขจัดปัญหาดังกล่าว ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อ
ประกอบเกษตรกรรมประเภทใดแล้วให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ มาใช้
บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทนั้น โดยอนุโลม
พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะกำหนดให้ระยะเวลาการเช่า การบอกเลิก
การเช่า ค่าเช่า และสิทธิหน้าที่ของผู้เช่าและผู้ให้เช่า แตกต่างเป็น

อย่างอื่นเพื่อให้เหมาะสมแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภท
นั้นก็ได้ ทั้งนี้ตั้งแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติในส่วนที่ ๔ และส่วนที่ ๕

มาตรา ๖๔ เมื่อพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖๓ ใช้บังคับแก่
การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทใดแล้ว ถ้าการเช่าที่ดิน
ดังกล่าวไม่มีกำหนดเวลาหรือมีกำหนดเวลา แต่ต่ำกว่าระยะเวลาการเช่าที่
กฎหมายกำหนด ให้การเช่าที่ดินรายนั้นมีระยะเวลาการเช่าเท่าที่กฎหมาย
กำหนดนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานั้นใช้บังคับ หรือมีกำหนดระยะเวลา
การเช่าเท่าที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่มีการเช่าที่ดินนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๕ การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมรายใดที่มีอยู่
ก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา ๖๓ ใช้บังคับ ถ้ามีการตกลงเรียก
เก็บหรือชำระค่าเช่ากันเกินอัตราขึ้นสูงที่ ๑๕๐.๐๐๐ บาท กำหนดก็ให้ลดลง
เหลือไม่เกินอัตราขึ้นสูงที่กำหนดไว้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ การเช่านารายใดอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติ
ควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๖ ให้ถือว่าเช่านารายนั้นเป็นการเช่านา
ที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติต่อไป

มาตรา ๖๗ ให้ ๑๕๐.๐๐๐ บาท กำหนดอัตราค่าเช่าขึ้นสูงตามมาตรา
๑๓ (๑) ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติ
นี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ ๑๕๐.๐๐๐ บาท ได้กำหนดอัตราค่าเช่าขึ้นสูงตาม
วรรคหนึ่ง ให้ถือว่าอัตราค่าเช่าขึ้นสูงที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติ

ควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นอัตราค่าเช่าขั้นสูงที่ คชก. ตำบล
กำหนดตามมาตรา ๑๓ (๑)

มาตรา ๖๘ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่า
และผู้แทนผู้ให้เช่าในคชก. จังหวัดและคชก. ตำบลตามวิธีการที่กำหนด
ในมาตรา ๑๒ ให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้
บังคับ

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการตามวรรคหนึ่ง มิให้นำ
บทบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๘ มาใช้บังคับ และให้คณะกรรมการ
ควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำ
ตำบลตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๒ ซึ่งปฏิบัติ
หน้าที่อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยังคงอยู่
ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในเขตอำนาจของตน โดยให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ
คชก. จังหวัดหรือคชก. ตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๙ บรรดาคำร้องหรืออุทธรณ์ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา
ดำเนินการของคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดหรือ
คณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำตำบลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้
บังคับ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๐ คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่านา ที่ไม่พอใจ
คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดที่ได้
วินิจฉัยหรือคำสั่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะฟ้อง
หรือร้องต่อศาล ต้องฟ้องหรือร้องต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่
พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๑ ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ผู้ใดเบนผู้ให้เข้า
 นาซึ่งได้เคยทำนาในนาที่ให้เช่าด้วยตนเอง มาก่อนแต่มีความจำเป็น
 ชั่วคราวไม่อาจทำนาได้ และได้ให้เช่านานั้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติ
 ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองในที่ดินนั้นตาม
 จำนวนพอสมควรแก่การเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวให้ร้องขอต่อ
 คชก. ตำบล

เมื่อ คชก. ตำบลพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีตามวรรคหนึ่ง และผู้
 ให้เช่านาไม่มีรายได้อื่นเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว
 ให้อนุญาตให้บอกเลิกการเช่านาได้ทั้งหมดหรือบางส่วนโดยคำนึงถึง
 คุณภาพของที่ดินและน้ำ ความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศ และ
 ประเภทของเกษตรกรรมที่นิยมทำในท้องถิ่น และความเดือดร้อนของผู้
 เช่านาและผู้ให้เช่านามาประกอบกัน

ในการวินิจฉัยให้บอกเลิกการเช่านาตามวรรคสอง ให้คชก. ตำบล
 มีอำนาจกำหนดค่าชดเชยตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง หรือกำหนดค่าเช่านา
 ตามมาตรา ๓๕ แล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับโดย
 อนุโลม

ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคชก. ตำบลหรือ
 คชก. จังหวัดได้และให้นำมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา
 ๖๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศซึ่งได้ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ตีนสุลันนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่านา ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ นั้น มีรายละเอียดที่ไม่เหมาะสมหลายประการ สมควรแก้ไขให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับสมควรขยายให้สามารถใช้ครอบคลุมถึงการเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นด้วยเพื่อความจำเป็น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้